

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/202321,Izabela-Bozyk-Eugenia-Prauss-Squaw-Nikt-mnie-nie-zwolnil-z-przysiegi-nic-nie-pow.html>
28.02.2026, 09:39

Izabela Bożyk: Eugenia Prauss „Squaw”. „Nikt mnie nie zwolnił z przysięgi, nic nie powiem!”

Do dziś nie wiadomo, jakie zadania miała przydzielone przez władze podziemia, ale ponoć „dużo mogła”. Takie słowa o niej znalazły się w grypsach wysyłanych z cieszącego się ponurą sławą kieleckiego aresztu Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego przez por. Franciszka Jaskulskiego „Zagończyka”, żołnierza AK, komendanta Inspektoratu WiN.

14.10.2026

[Konspiracja](#)

„Nikt mnie nie zwolnił z przysięgi, nic nie powiem!”.

W takich słowach Eugenia Prauss ucięła próbę podjęcia rozmowy na temat jej wojennych przeżyć i konkretnych działań w konspiracji. Miało to miejsce w 1980 r., podczas spotkania z przyszłym współautorem *Historii Kielc do 1945 roku*, wówczas doktorem, dziś profesorem dr hab. Adamem Massalskim, który zbierał materiały do książki. Mimo, że znali się osobiście z działalności harcerskiej, odmówiła ujawnienia jakichkolwiek szczegółów.

Do dziś nie wiadomo, jakie zadania miała przydzielone przez władze podziemia, ale ponoć „dużo mogła”. Takie słowa o niej znalazły się w grypsach wysyłanych z cieszącego się ponurą sławą kieleckiego aresztu WUBP. Od momentu przejmowania władzy na tym terenie przez władze komunistyczne, UB tropiło bezwzględnie żołnierzy podziemia, zapelniając cele gmachu przy ul. Buczka (dziś Paderewskiego). Wysyłającym i otrzymującym owe grypsy był aresztowany w 1946 r. por. Franciszek Jaskulski „Zagończyk”, żołnierz AK, komendant Inspektoratu WiN obejmującego pięć obwodów, w tym Radom i Kielce, pod kryptonimem „Związek Zbrojnej Konspiracji”. Został stracony 19 lutego 1947 r.

Od harcerstwa do „Zielonego Wigwamu”

Kim była Eugenia Prauss „Squaw”? Urodziła się 14 października 1905 r. w Kielcach w rodzinie inteligenckiej. W latach szkolnych wstąpiła do ZHP, przyrzeczenie złożyła w 1918 r. Po ukończeniu gimnazjum, a następnie Pedagogium dr Henryka Rowida w Krakowie, podjęła pracę w szkole powszechnej. Od 1928 r. była nauczycielką w Prywatnym Żeńskim Seminarium Nauczycielskim w Kielcach. W 1929 r. wyszła za mąż za artystę malarza, Stanisława Praussa. Przez cały czas do wybuchu wojny związana była z ZHP, prowadziła drużyny zuchowe, w 1931 r. objęła funkcję namiestniczki zuchowej w kieleckim Hufcu Harcerzy.

►[Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Konspiracja

Artykuł